

กรมสรรพสามิต กระทรวงการคลัง

ความรู้พื้นฐานเบื้องต้นทางกฎหมาย
หัวข้อ “การจับ การค้น
และฐานความผิดทางอาญา”

นายณวัฒน์ อินสุภะโร
เป็นวิทยากรบรรยายพิเศษ

กฎหมายที่เกี่ยวข้องและเป็นหลักปฏิบัติ

- ประมวลกฎหมายอาญา
- ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
- พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560

วัฒนธรรมองค์กร (Excise Culture)

- ✓ ปฏิบัติงานตามมาตรฐาน โปร่งใส และเป็นธรรม
- ✓ พัฒนาปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง บูรณาการงานเครือข่าย และทันสมัยกับเศรษฐกิจโลก
- ✓ ยึดมั่นในมาตรฐานการบริการ โดยคำนึงถึงความพอใจที่เกินกว่าความคาดหวังของผู้รับบริการ
- ✓ ให้ความสำคัญในสิ่งที่ได้รับมอบหมาย โดยคำนึงผลกระทบอย่างรอบด้าน
- ✓ มีจริยธรรม ซื่อสัตย์ ซื่อตรง รักฟังความคิดเห็นจากเพื่อนร่วมงาน
- ✓ เคารพกฎวิไลและเพื่อนร่วมงาน รวมไปถึงประชาชนผู้รับบริการ

ประมวลกฎหมายอาญา

บทนิยามความหมายที่ควรรู้

“**เคหสถาน**” หมายความว่า ที่ซึ่งได้เป็นที่อยู่อาศัย เช่น เรือน โรง เรือ หรือแพ ซึ่งคนอยู่อาศัย และให้หมายความรวมถึงบริเวณของที่ตั้งได้เป็นที่อยู่อาศัยนั้นด้วย จะมีรั้วล้อมหรือไม่ก็ตาม

“**สาธารณสถาน**” หมายความว่า สถานที่ใด ๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้

ค่านิยมกรมสรรพสามิต

ความหมายค่านิยมกรมสรรพสามิต

- S = Standardization** (ความมีมาตรฐาน)
- T = Transparency** (ความโปร่งใส)
- A = Accountability** (จิตสำนึกความรับผิดชอบ)
- R = Rapid & Simplicity** (ความรวดเร็วและเรียบง่าย)
- S = Satisfaction** (ความพึงพอใจ)

“**ทางสาธารณะ**” หมายความว่า ทางหรือทางน้ำสำหรับประชาชนได้ในการจราจร และให้หมายความรวมถึงทางรถไฟและทางรถรางที่มีรถเดิน สำหรับประชาชนโดยสาธารณะ

“**โดยทุจริต**” หมายความว่า เพื่อแสวงหาประโยชน์ที่มีควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น

“**เจ้าพนักงาน**” หมายความว่า บุคคลซึ่งกฎหมายบัญญัติว่าเป็นเจ้าพนักงาน หรือได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการ ไม่ว่าเป็นประจําหรือชั่วคราว และไม่ว่าจะได้รับค่าตอบแทนหรือไม่

กรณีศึกษา

พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 มีลักษณะเป็นกฎหมายอาญา

เนื่องจาก

มีการกำหนดโทษในทางอาญา

มาตรา 2 วรรคหนึ่ง

“ บุคคลเจ้าต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ในขณะกระทำความผิดบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้นต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย ”

ความรับผิดในทางอาญา

มาตรา 59 วรรคหนึ่ง

“ บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำความผิดโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำความผิดประมาท ในกรณีที่ยุทธศาสตร์บัญญัติให้ต้องรับผิดเมื่อได้กระทำความผิดประมาท หรือเว้นแต่ที่ยุทธศาสตร์บัญญัติไว้โดยแจ้งชัดให้ต้องรับผิดเมื่อได้กระทำความผิดโดยไม่มีเจตนา ”

มาตรา 2 วรรคสอง

“ ถ้าตามบทบัญญัติของกฎหมายที่บัญญัติในภายหลัง การกระทำเช่นนี้ไม่เป็นความผิดต่อไป ให้ผู้ที่ได้กระทำความผิดนั้นพ้นจากการเป็นผู้กระทำความผิด และถ้าไม่มีคำพิพากษาก่อนที่ศาลในท้องที่แล้ว ก็ให้ถือว่าผู้นั้นไม่เคยต้องคำพิพากษาว่าได้กระทำความผิดนั้น **ถ้ารับโทษอยู่ที่กระทรวงมหาดไทยนั้นสิ้นสุดลง** ”

เจตนา เป็นองค์ประกอบ ภายใน

การกระทำ เป็นองค์ประกอบ ภายนอก

*** การกระทำ ที่หมายรวมถึงการให้เกิดผลอันหนึ่งอันใดขึ้น โดยพฤติการณ์จะต้องกระทำเพื่อป้องกันผลอันเสียหาย (มาตรา 59 วรรคห้า)

โทษทางอาญา

มาตรา 18 โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้

- (๑) ประหารชีวิต
- (๒) จำคุก
- (๓) ทัณฑ์
- (๔) ปล่อย
- (๕) รับปรับ

โทษประหารชีวิตและโทษจำคุกตลอดชีวิต**ให้ห้ามใช้บังคับแก่ผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่**
มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปี

ในกรณีผู้ซึ่งกระทำความผิดในขณะที่มีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีได้กระทำความผิดที่มีระวางโทษ
 ประหารชีวิตหรือจำคุกตลอดชีวิต **ให้ถือว่าระวางโทษดังกล่าวได้เปลี่ยนเป็นระวางโทษจำคุกห้าสิบปี**

“การสืบสวน” หมายความว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

“ที่รื้อฐาน” หมายความว่า ที่ต่างๆ ซึ่งมีใช้ที่สาธารณะสถานที่บัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

บทนิยามความหมายที่ควรรู้

“คำร้องทุกข์” หมายความว่า การที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ว่ามีผู้กระทำความผิดขึ้น จะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตาม ที่กระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย และการกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

“พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายไว้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน **ตำรวจจังหวัด** **เจ้าพนักงานกรมสรรพสามิต** กรมตุลาการ กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่น ๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวข้องกับตรจับกุมประปรามผู้กระทำความผิดกฎหมาย **ซึ่งตมที่กักขัง** ต้องจับกุมหรือปราบปราม

“คำกล่าวโทษ” หมายความว่า การที่บุคคลอื่นไม่ได้ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ว่ามีบุคคลผู้หรือไม่มีดี ได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งขึ้น

“หมายอาญา” หมายความว่า หนังสือเอกสารที่ออกตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ สั่งให้เจ้าหน้าที่ทำการจับ คุม จำคุก หรือปล่อยผู้ต้องหา จำคุก หรือนักโทษ หรือให้รับการค้นร่วมกับสำเนาหมายจับหรือหมายค้นอื่นได้รับรองว่าถูกต้อง และกำหนดกล่าวหาทางไต่สวนว่าได้ออกหมายจับหรือหมายค้นแล้ว ตลอดจนสำเนาหมายจับหรือหมายค้นที่ได้ส่งทางไปรษณีย์หรือโดยวิธีสารพัดไปรษณีย์อื่น ทั้งนี้ ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 77

“สิ่งของ” หมายความว่า สิ่งสาธารณูปโภคใด ๆ ซึ่งอาจได้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาได้

“บันทึก” หมายความว่า หนังสือใดที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจัดไว้เป็นหลักฐานในการสอบสวนความผิดอาญา รวมทั้งบันทึกคำร้องทุกข์และคำกล่าวโทษด้วย

“ควบคุม” หมายความว่า การคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจไว้ระหว่างการสืบสวนและสอบสวน

สิทธิของผู้ต้องหา

มาตรา 7/1

แจ้งเอา
ชื่อให้เจ้าพนักงานแจ้ง

ให้ญาติ หรือ ผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา ใ้วางใจ
ทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุม

ในโอกาสแรก

ป.วิ อาญา มาตรา 80 วรรคหนึ่ง วางหลักไว้ว่า

“ที่เรียกว่าความผิดซึ่งหนักนั้น ได้แก่
ความผิดซึ่งเห็นค่าสังเคราะห์ หรือ
พบในอาการใดซึ่งแทนจะไม่มี ความสงสัยเลย
ว่า เขาได้กระทำความผิดมาแล้ว”

น.7/1 (ต่อ)

และให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหา มีสิทธิดังต่อไปนี้ด้วย

- (1) พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นนายทนายความเป็นการเฉพาะตัว
- (2) ให้นายทนายหรือผู้ซึ่งเห็นไว้วางใจเข้าพิจารณาร่วมกับตนได้ในชั้นสอบสวน
- (3) ได้รับการเตือนหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
- (4) ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งมีหมายจับหรือผู้ต้องหาที่มีหน้าที่แจ้ง
ให้ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่ทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิตามวรรคหนึ่ง

ป.วิ อาญา มาตรา 78 (ต่อ)

- (2) เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเรื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอันตรายอื่นสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด
- (3) เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นตามมาตรา 66 (2) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้
- (4) เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนักหรือหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตามมาตรา 117

หลักกฎหมายในการจับกุม

ป.วิ อาญา มาตรา 78 พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะจับผู้ใด
โดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลนั้นไม่ได้ **เว้นแต่**

(1) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหนักได้บัญญัติไว้ในมาตรา 80

อย่างไรเป็นความผิดซึ่งหนัก!???

ฎีกาที่ ๓๑๕๐/๒๕๕๐ ตำรวจเห็นตัวจำเลยชกและสาวยกเว้นตัวอยู่ที่ร้านของจำเลย
ร้านขายกล้วยเดี่ยวเป็นที่สาธารณะสถาน ตำรวจมีอำนาจจับตัวบุคคลที่ต้องสงสัยว่า
มีสิ่งของผิดกฎหมายอยู่ในตัวได้ตาม ป.วิ.อาญา ม.๗๘ โดยไม่ต้องมีหมายจับ
และเมื่อพบคนแอมเฟตามันอยู่ในครอบครองของจำเลย ตำรวจมีอำนาจจับโดย
ไม่ต้องมีหมายจับ เพราะเป็นการจับในความผิดซึ่งหนักตาม ป.วิ.อาญา ม.๗๘ (๑)

ฎีกาที่ ๖๔๕๕/๒๕๕๕ ร้านจำหน่ายอุปกรณ์เครื่องเล่นและแผ่นเสียงเป็นสาธารณะสถาน
เมื่อตำรวจค้นพบแผ่น CD หมายเลขผลิตสิทธิ์ ตำรวจมีอำนาจจับตาม ป.วิ.อาญา ม.๗๘
และมีอำนาจจับเพราะเป็นความผิดซึ่งหนักได้โดยไม่ต้องมีหมายจับตาม ป.วิ.อาญา ม.๗๘ (๑)
ประกอบ ม.๘๐ ๖.๑

ฎีกาที่ 7454/2544 เจ้าหน้าที่งานตำรวจผู้ร่วมจับจำเลยได้แอบขโมยคู่มือที่หน้าบ้านจำเลย
 ทำงานประมาณ 30 เมตร ชุดหนึ่ง และ 20 เมตร อีกชุดหนึ่ง เห็นสายลับมอธอนบัตริ
 ไรท์จำเลยแล้วจำเลยไปนำสิ่งของที่ขโมยซ่อนมาซ่อนไว้ที่สายลับ จึงเป็นมทอมเพคามี
 4 เม็ด การที่เจ้าหน้าที่งานตำรวจเห็นการกระทำดังกล่าวของจำเลย เป็นการเห็นจำเลย
 กำลังกระทำความผิดฐานจำนำขโมยมทอมเพคามี การกระทำของจำเลยจึงเป็น
 ความผิดซึ่งหน้า

ป.5 อาญา มาตรา 83 (ต่อ)

ป.5 อาญา **มาตรา 83 วรรคสอง** วางหลักไว้ว่า “ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับ **ต้องแจ้ง**
 ต่อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบ หากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ พร้อมทั้งแจ้งด้วยว่า ผู้ถูกจับ
 มีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้และต่อคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการ
 พิจารณาคดีได้และผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษากฎหมาย หรือผู้ซึ่งจะเป็นพยานความ
 ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมที่สามารถดำเนินการได้
 โดยสะดวกและไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือควบคุมผู้ถูกจับหรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัย
 แก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด ก็ให้เจ้าพนักงานอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี
 ในกรณีให้เจ้าพนักงานผู้จับนั้นบันทึกการจับดังกล่าวไว้ด้วย”

ฎีกาที่ 2612/2543 ส.อ.อ.จ กับพวก ล่อซื้อและจับกุมผู้ขายยาบ้าได้พร้อมของกลาง
 ยาบ้าและธนบัตรล่อซื้อ พบ พ.ต.ท. อ โฉมที่อยู่ในบันทึกการจับกุมโดยตนเองไม่ได้
 ร่วมจับกุมก็เป็นเพียงการกระทำไม่ชอบของ พ.ต.ท. อ ไม่มีผลให้การจับกุมไม่ชอบ

ฎีกาที่ 698/2516 (ประชุมใหญ่) ตำรวจและผู้คุมพวกเล่นการพนันในบ่อน จึงจับ
 จับกุมโดยไม่ได้มีหมายจับและหมายค้น

ป.5 อาญา มาตรา 83 (ต่อ)

ป.5 อาญา **มาตรา 83 วรรคสาม** วางหลักไว้ว่า “ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือ
 จะขัดขวางการจับ หรือหลบหนีหรือพยายามจะหลบหนี ผู้ทำการจับมีอำนาจไว้ข้อหรือ
 การป้องกันไว้หลายแก่ที่ **เหมาะสมควรแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับนั้น**”

หลักในการจับกุม

ป.5 อาญา **มาตรา 83 วรรคหนึ่ง** วางหลักไว้ว่า “ในการจับนั้น เจ้าพนักงานหรือราษฎร
 ซึ่งทำการจับต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับให้ทราบก่อนจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปสถานที่ทำการ
 ของพนักงานสอบสวนส่วนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับ **เว้นแต่สามารถนำไปที่ทำการ**
 ของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้โดยสะดวก ทั้งนี้ไปก็ทำการของพนักงานสอบสวน
 ผู้รับผิดชอบดังกล่าว **แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป**”

จับกุมตัวผู้ถูกจับแล้ว...ต้องทำอะไรต่อไป????

ป.5 อาญา มาตรา 84 วรรคหนึ่ง วางหลักไว้ว่า

“เจ้าพนักงานหรือราษฎรผู้ทำการจับต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปส่งที่ทำการของ
 พนักงานสอบสวนส่วนมาตรา 83 โดยทันที และเมื่อถึงที่นั้นแล้ว **ให้ส่งตัวผู้ถูกจับ**
แก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งทำการของพนักงานสอบสวนดังกล่าว
เพื่อดำเนินการต่อไป”

ป.วิ.อาญา มาตรา 84 วรรคหนึ่ง (ต่อ)

“(4) ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้แจ้งให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมจับกุมแล้ว และรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุที่การจับให้ผู้ถูกจับทราบ ถ้ามีหมายจับให้แจ้งให้ผู้ถูกจับทราบและอ่านให้ฟัง และมอบสำเนาให้กับการจับและผู้ถูกจับนั้น”

หลักปฏิบัติตามกฎหมายสรรพสามิตในเรื่องการจับ
ที่ไม่ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวน
(หลักช้อยกเว้น)

พระราชบัญญัติภาษีสรรพสามิต พ.ศ. 2560 มาตรา 138 วรรคหนึ่ง วางหลักไว้ว่า

“ในกรณีที่พนักงานเจ้าหน้าที่หรือเจ้าพนักงานสรรพสามิตเป็นผู้จับกุมผู้ต้องหา
ในความผิดที่เปรียบเทียบได้ตามพระราชบัญญัตินี้และ**เป็นความผิดที่มิได้ตราให้ปรับ
อย่างสูงไม่เกินห้าพันบาท** ถ้าผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบโทษ ให้ผู้จับกุมควบคุม
ผู้ต้องหาไปยังที่ทำการของผู้ที่มีอำนาจเปรียบเทียบคดีเพื่อดำเนินการเปรียบเทียบคดี
ทั้งนี้ **ต้องเปรียบเทียบคดีให้เสร็จสิ้นภายในสิบสองชั่วโมงนับแต่ผู้ต้องหาแจ้งที่ทำการของ
ผู้มีอำนาจทำการเปรียบเทียบคดี**”

ฎีกาที่ 8148/2551 เป็นที่การจับกุมมีความว่า จำเลยให้การรับสารภาพ จึงฟ้องจำคุก
มิให้นำคำรับสารภาพในชั้นจับกุมของผู้ถูกจับมาปรับให้เป็นพยานหลักฐานตาม ป.วิ.อาญา
น.84 วรรคหนึ่ง เป็นที่การจับกุมไม่มีข้อความใดที่บ่งชี้การแจ้งสิทธิแก่จำเลยผู้ถูกจับตาม
ป.วิ.อาญา น. 83 วรรคสอง บัญญัติไว้โดย ต้องนำอันต้องแจ้งแก่จำเลยตามที่การจับกุม
จึงรับฟังเป็นพยานหลักฐานไม่ได้

การค้น
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ฎีกาที่ 10632/2554

การใช้เจ้าพนักงานตำรวจไปปล่อยชื่อบริการสำมะโนเป็นเพียงการกระทำที่จำเป็น
และสมควรในการแสวงหาหลักฐานในการกระทำความคิดของจำเลยตามอำนาจใน
ป.วิ.อ. มาตรา 2 (10) ขอบที่เจ้าพนักงานตำรวจจะกระทำได้เพื่อให้ได้โอกาสจับกุม
จำเลยหรือตัวพยานหลักฐาน ดังนั้นการใช้เจ้าพนักงานตำรวจไปปล่อยชื่อบริการ
สำมะโนจากจำเลยจึงเป็นเพียงวิธีที่สุจริตของจำเลย ไม่เป็นการแสวงหา
หลักฐานโดยมิชอบ จึงมิใช่เป็นการก่อหรือให้ให้ฉ้อฉลกระทำความคิด การที่จำเลย
เป็นธุระจัดหาเด็กหญิง ก. ซึ่งอายุยังไม่เกินสิบห้าปี เพื่อทำการค้าประเวณีให้แก่ ก.
แม่ ก. มิได้ร่วมประเวณีกับเด็กหญิง ก. ก็ตาม การกระทำของจำเลยก็เป็นความคิด
สำราญแล้ว

การค้น ตาม ป.วิ.อาญา

แยกเป็น 2 หลักเกณฑ์ คือ

1. การค้นโดยมีหมายค้น
2. การค้นโดยไม่มีหมายค้น

การคืนโดยมีหมายค้น

การออกหมายค้นเป็นอำนาจของศาล โดย ป.วิอาญา มาตรา 69 วางหลักไว้ว่า เหตุที่จะออกหมายค้นได้มีดังต่อไปนี้

1. เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวนได้ส่วนมูลฟ้องหรือพิจารณา
2. เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด
3. เพื่อพบและช่วยบุคคลซึ่งได้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย
4. เพื่อพบบุคคลซึ่งมีหมายให้อับ
5. เพื่อพบและยึดสิ่งของตามคำพิพากษาหรือตามคำสั่งศาลในกรณีที่จะพบหรือจะยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้ว

คำร้องขอให้ศาลออกหมายค้น

ต้องมีรายละเอียดและเอกสารประกอบดังต่อไปนี้

1. ต้องระบุลักษณะสิ่งของที่ต้องการหาและยึด หรือชื่อตัว ชื่อสกุล รูปพรรณ อาชภูมบุคคลที่ต้องการหา และสถานที่ที่จะค้น ระบุบ้านเลขที่ ชื่อตัว ชื่อสกุล และสถานะของเจ้าของหรือผู้ครอบครองเท่าที่ทราบ หากไม่สามารถระบุบ้านเลขที่ที่จะค้นได้ ให้ทำแผนที่ของสถานที่ที่จะค้นและบริเวณใกล้เคียงแทน
2. ต้องระบุเหตุที่จะออกหมายค้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 69 พร้อมยื่นเอกสารซึ่งสนับสนุนเหตุแห่งการออกหมายค้น
3. แบบแบบพิมพ์หมายค้นที่กรอกข้อความครบถ้วนแล้วพร้อมสำเนาพร้อมทั้งเอกสารอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น บันทึกคำร้องทุกข์ หนังสือมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ เป็นต้น มาท้ายคำร้อง

การขอหมายค้น

จะต้องปฏิบัติตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ.๒๕๔๘ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

การคืนโดยไม่มีหมายค้น

ป.วิอาญา มาตรา 92 วรรคหนึ่ง วางหลักไว้ว่า
 “ห้ามมิให้ค้นในที่สาธารณะโดยไม่มีหมายค้นหรือคำสั่งของศาล เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นคู่ค้น และในกรณีดังต่อไปนี้”

ผู้มีอำนาจในการร้องขอให้ออกหมาย

1. ต้องเป็นเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองดำรงตำแหน่งระดับ 3 ขึ้นไป หรือกรณีเป็นตำรวจต้อง มียศ ร.ต.ต. ขึ้นไป
2. จะต้องเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับสืบสวนหรือสอบสวนคดีที่ร้องขอออกหมายนั้น
3. ต้องพร้อมจะมาให้ผู้พิพากษาสอบสวนก่อนออกหมายได้ทันที

1. มีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่สาธารณะ หรือมีเสียงหรือ พฤติการณ์อื่นใด อันแสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่สาธารณะนั้น
2. เมื่อปรากฏความคิดซึ่งหนักถึงกระทำความผิดในที่สาธารณะ
3. เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหนักนั้นจะถูกลักขังหนีเข้าป่าหรือ มีเหตุอันน่าสงสัยเห็นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่สาธารณะนั้น

4. เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มีไว้เป็นความคิด หรือได้มาโดยการกระทำความคิด หรือได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความคิด หรืออาจเป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความคิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบกับทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่ามีเนื่องจากการเนิ่นช้าว่าจะเอามาขายกันมาได้ถึงของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน

5. เมื่อที่โรงฐานนั้นผู้ถูกจับเป็นจำคุก และการจับนั้นมีหมายจับหรือจับตามมาตรา 78

ฎีกาที่ 4461/2546 ก่อนทำการค้นเจ้าพนักงานตำรวจเห็นจำเลยโยนสิ่งของออกไปนอกหน้าต่าง **เมื่อตรวจอุทธรณ์** เป็นเมทแอมเฟตามีน **จึงเป็นกรณี**ที่เจ้าพนักงานตำรวจพบการกระทำผิดฐานมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครอง **อันเป็นความผิดซึ่งหน้าและได้กระทำลงที่โรงฐาน** เจ้าพนักงานตำรวจย่อมมีอำนาจจับจำเลยได้โดย **ไม่ต้องมีหมายจับหรือหมายค้น**ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 78 (1) , 92 (2)

ฎีกาที่ ๘๘๓/๒๕๒๐ (ประชุมใหญ่) สถานที่ค้าประเวณี แม้จะเป็นสถานที่ผิดกฎหมายแต่ประชาชนทั่วไปมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ จึงเป็นสาธารณสถาน ตำรวจมีอำนาจค้น โดยไม่ต้องมีหมายค้นเพราะไม่ใช้ที่โรงฐาน

ฎีกาที่ 2548/2547 ฝึบตำรวจ ส. แอบจับผู้ต้องหาจากห้องเกิดเหตุประมาณ 8 เมตร เห็นจำเลยส่งมอบเมทแอมเฟตามีน 10 เม็ด ให้แก่สายลับ **เมื่อเข้าตรวจค้นภายในห้องเกิดเหตุก็พบเมทแอมเฟตามีนอีก 8 เม็ด** การกระทำความคิดของจำเลยกับการเข้าตรวจค้นและจับกุมของร้อยตำรวจเอก ม. กับสิบตำรวจโท ส. และพวก **เป็นการกระทำหน้าที่ต่อเนื่องกัน เมื่อพยาน**จำเลยกล่าวถึงกระทำความผิดฐานจำหน่ายและมีขนเสพผิดไปโทษประเภท 1 ไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่าย **อันเป็นความผิดซึ่งหน้า**ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 80 **จึงมีอำนาจค้นและจับโดยไม่ต้องมีหมายค้นและหมายจับ**ตาม มาตรา 78 (1) , 92 (2)

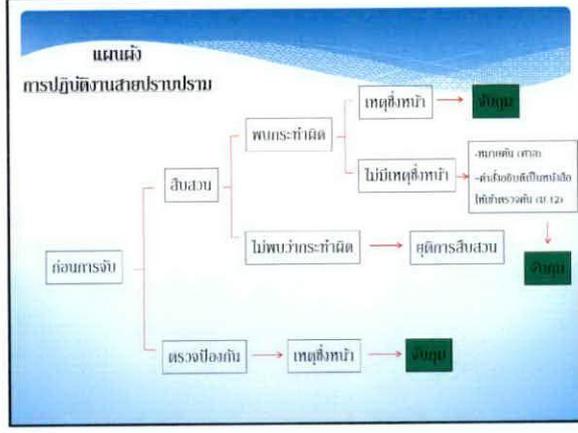
ฎีกาที่ ๓๓๕๑/๒๕๕๑ ตำรวจค้นตัวจำเลยขณะขายก๊วยเตี๋ยอยู่ที่ร้านของจำเลยร้านขายก๊วยเตี๋ยเป็นที่สาธารณสถาน ตำรวจมีอำนาจค้นตัวบุคคลที่ต้องสงสัยว่ามีสิ่งของผิดกฎหมายอยู่ในตัวได้ตาม ป.วิ.อาญา ม.๘๓ โดยไม่ต้องมีหมายค้น และเมื่อพบเมทแอมเฟตามีนอยู่ในครอบครองของจำเลย ตำรวจมีอำนาจจับโดยไม่ต้องมีหมายจับ เพราะเป็นการจับในความผิดซึ่งหน้าตาม ป.วิ.อาญา ม.๘๘ (๑)

ฎีกาที่ 4461/2540 จำสืบตำรวจ ส. และร้อยตำรวจเอก ป. จับจำเลยได้ขณะที่จำเลยกำลังขายวัตถุออกฤทธิ์ให้แก่อำเภอบึงสามพัน ส. ผู้ล่อซื้อถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้า ขณะนั้นชนบัตรที่ใช้ล่อซื้ออยู่ที่จำเลยและจำเลยคืนธนบัตรผู้ ล่อซื้อให้คืนช้ากว่าจะนำมายังจับและหมายค้นมาได้ จำเลยอาจหลบหนีและพยานหลักฐานอาจสูญหาย จึงเป็นกรณีฉุกเฉินอย่างถึง อำเภอบึงสามพัน ส. และร้อยตำรวจเอก ป. จึงมีอำนาจเข้าไปในบริเวณบ้านที่เกิดเหตุค้นเป็นที่โรงฐานในเวลาฉุกเฉิน โดยไม่ต้องมีหมายค้นและมีอำนาจจับจำเลยซึ่งเป็นผู้กระทำความผิดได้โดยไม่ต้องมีหมายจับตาม ป.วิ.อาญา มาตรา 80, 81 ประกอบมาตรา 92 (2) และ 96 (2)

ฎีกาที่ 1087/2492 ถ้านับเงินเจ้าของบ้านกับพวกกำลังตั้งคนตราอยู่ในบ้าน
 ในเวลากลางคืน ถ้าไม่จับในขณะที่กำลังกระทำผิดเช่นนั้นก็ไม่เป็นประจักษ์
 แม้ว่าจะนับกระทำความผิดและพยานหลักฐานของกลางที่จะจับไม่ได้หรือ
 ไม่ครบถ้วนบริบูรณ์ตั้งในเวลากระทำผิด เช่นนี้นับว่าเป็นกรณีอุกฉวยอย่าง
 คม ป.วิ.อาญา มาตรา 96 (2) ถ้านับกับกรมศุลกากร **จึงมีอำนาจเข้าทำการจับกุมได้**
ไม่เป็นความผิดฐานบุกรุก

ฎีกาที่ 4793/2549 การค้นพบธนบัตรของกลางในข้อปลาทูที่แขวนอยู่ที่ข้างบ้าน
 ที่ศศ. วันออกนอกจากมิได้กระทำต่อหน้าเจ้าเลยหรือสามีเจ้าเลย ทั้ง ๆ ที่เจ้าเลย
 ก็ถูกจับและควบคุมตัวอยู่ที่หน้าบ้านนั้นเองแล้ว **ยังได้ความว่าการพบธนบัตร**
ในข้อปลาทูที่เป็นเรื่องที่ไม่ขึ้นแรก สืบตำรวจตรี พ. ค้นพบเพียงคนเดียวก่อน
แล้วจึงเรียกภรรยาที่เชิญมาเป็นพยานในศาลกันมาดู หากใช้ว่าการค้นพบ
 ธนบัตรของกลางที่พบต่อหน้าบุคคลอื่นอย่างน้อยสองคนซึ่งเจ้าพนักงานได้ขอร้อง
 มาเป็นพยานครั้ง ป.วิ.อาญา มาตรา 102 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ พยานหลักฐาน
 โจทก์เกี่ยวกับการค้นพบธนบัตรของกลางซึ่งเจ้าพนักงานผู้ตรวจค้นมิได้ปฏิบัติ
ให้อุกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด จึงไม่มีน้ำหนักเพียงพอที่จะวางวันฟัง

ฎีกาที่ 675/2483 พด. คาร วจะเข้าเห็นหรือจับในทิวไรฐานได้โดยไม่มีหมายจับนั้น
 ก็คืนในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินอย่างเช่นที่นั่น กรณีมีและกินสุราเกิน**เพียงเล็กน้อย**
 พด. คาร วจะจับของกลางได้แล้ว จำเลยวิ่งขึ้นเรือน พด. คาร วจึง**วิ่งเป็นเรือนของจำเลย**
และไม่ปรากฏว่าจำเลยจะลุกจอนหรือหลบหนีไปไหน ดังนั้นจึง**เรียกว่าเป็นกรณี**
อุกฉวยอย่างถึงที่เข้าจับกุมในบ้านเรือนอันเวลากลางคืน

ฎีกาที่ 395/2519 การที่เจ้าพนักงานตำรวจค้นบ้าน โจทก์คือนักคนในบ้านคนหนึ่ง
 ซึ่งศาลออกสั่งสองข้างและบุกรุก กับบุคคลอีกคนหนึ่งที่ได้เชิญมาเป็นพยานในการ
 ตรวจสอบนั้น เมื่อไม่ได้ความว่าเจ้าพนักงานตำรวจสามารถค้นคือนักคนอื่นนอกจาก
 ที่กล่าวมาแล้วได้ จึงเป็นกรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจกระทำหน้าที่สามารถจะทำได้ และ
 ไม่อาจจะหาบุคคลใดมาเป็นพยานในการค้นมากไปกว่านั้น ถือได้ว่าเป็นการค้นที่ชอบ
 ด้วย ป.วิ.อาญา มาตรา 102

